Ročník X. V Budapešti, 17. októbra 1903. Číslo 42.

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
Na celý rok ... 4 koruny — hal.
Na pol roka ... 2 « — «
Na štvrt roka ... 1 « 20 «
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník, kraj. vyslanec.
Majiteľ a vydavateľ:
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
sem sa majú posielať predplatky, jako dopisy do novín ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 4 stlpcového malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Vážné premeny.

Ťažké okolnosti terajšieho vážného političného položenia, na pamäť nám uvádzajú smutné časy cirkevno-političné, ktorých liberáli teraz okúsiť musejú.

Vieme ešte dobre, čo všetko upotrebili k prevedeniu svojho cieľa a jakých fíglov sa dopúšťali, aby naklonili Jeho veličenstvo nášho kráľa k zoštátneniu matrik k civilnému manželstvu a k zákonu beznáboženskom. A vskutku podarilo sa ím svoje veci previesť pod titulom zosilnenie strany liberálnej to tým, že vyžaduje dnes pri požiadavkách národných, keď sa jedná o vojsko, ktoré ľudu len na veľkú ťarchu je. Jeho veličenstvo kráľ pevno sa pridržá stanoviska svojho a nechce liberálom popustiť; ba skorej nechá padnúť už i tak roztrieskanú liberálnu stranu, než by mal z jeho vojanského stanoviska čo upustiť. Keby vtedy, pri pojednávaní cirkevno-političných zákonov tak pevne neboli naliehali a figlovali liberáli, bolo by zostalo všetko tak jak bolo, i bolo by lepšie.

Dnes sa už požadujú vážne premeny a pokoj ani bez vážnych premien uvedený byť nemôže. Nám je ľúto videť zarmúteného kráľa nášho; a vieme, že jeho staré dni sú nevoľou obklúčené; no ale nás i to bolí, že má okolo seba zlých radcov, a tým je oddaný. Opakujeme to, že má takých radcov, ktorí tridcať rokov držia moc vlády v rukách svojich, a predsa nič dobrého nemôžu preukázať alebo na dačo dobrého sa odvolávať. Ako že-by boli títo schopní ešte i ďalej statočne vládu viesť?

A čo môžeme dobrého očakávať od tej strany, ktorá je sama v sebe podelená a ani nevie koľko vodcov má? Dnes už zas nové heslo vydali staroliberáli že vraj sú «kráľovy verní», jako by voľakto bol mu neverným. Chcejú sa zas vtrieť, aby zas dostali moc vlády. Ako chýry vravia, gr. Khuen-Hédervary bude zas splnomocnený novú vládu zriadiť. Nuž čo nám donesie tá nová vláda? Ešte väčší nepokoj, ktorý ani kráľovské vojenské rozkazy neutíšia. Dnes ľud si žiada polepšenie svojho stavu ohľadom priemysľu a gazdovstva. My, keď sa jedná o národnych požiadavkách, nechceme zostať v úzadí; ale nechceme ani rušať pokoj krajinský, lebo sme nie vstave zniesť ťažké následky toho. Pritom ale soznáme, že nás v naších ľudových požiadavkách ani kráľovské vojenské rozkazy mýliť nebudú, bo to vieme, že tie pochádzajú od zlých vodcov, ktorí nie za ľud ani za národ, ba ani za krajinu nebojujú, ale len za svoju pýchu pánsku, za honov: že panujú nad ľudom, ktorý už tridsať rokov márne čaká na statočnú vládu. Alebo čo sú to za vodcovia liberálni, ktorí vopred kričia, že veru oni pre nikoho a za nikoho, tedy ani za svoju vlasť sa ani vešať ani strielať nedajú? (Tak sa bol vyslovil menovite gr. Štefan Tisza.) Ľudia, viďte tedy, toto sú tí hazafíci, tí vlastimilovníci, tí, ktorí na prvý výstrel utekať budú von z krajini, aby jejich drahý život škodu neutrpel: a títo majú byť riditelmi našej vlasti! ...

A preto my ľudáci si žiadame také premeny, ktoré budú mať vážnosť v krajine.

A síce ľud si žiada: aby Jeho Veličenstvo náš kráľ k sebe prijal radcov, *čo sú ľudu oddaní* a ktorých ľud miluje. Veď krajina nielen z vojska, ani z pánov, ale väčším dielom z ľudu pozostáva; a tak keď ľud nesie krajinské ťarchy, nech má tedy aj právo. A keď má právo, nech

má aj spravodlivosť, aby mohol svoje právo slobodne vykonávať.

Tridsať rokov čaká ľud na vládu statočnú, ktorá bude ľud brániť proti úpadku, ktorá sa bude starať o ľud, aby nebol prinútený vyvandrovať, a inde sebe lepšiu budúcnosť hladať. Áno, my si žiadame premeny, ktoré budú mať užitočný výsledok na celý občanský život.

Nuž ľudkovia mojí, toto len skrze našu ľudovú stranu docielime; no-že tedy pracujme na tom, aby sa naša strana rozmáhala, aby naši vodcovia videli, že majú za sebou smelé vojsko, ktoré nebude utekať na liberálne prázdne strielanie, tojest na ich hrozby a sľuby, do jeho náručia, ale smelo a verno sa pridržať bude zástavy svojej ľudovej.

Nech tedy žije ľudová strana! *Kozák.*

POLITICKÉ CHÝRY.

Krísa.

Čo sa skoro za isté malo: nestalo sa. Jeho veličenstvo kráľ 12. októbra prijal na výsluchu grófa Júliusa *Andrássyho*, grófa Štefana *Tiszu* a Desidera *Perczela*, ale tieto výsluchy nepriniesly žiadno rozhodnutie. Gróf Štefan Tisza, o ktorom sa s celou istotou hovorilo, že z Burgu vyjde ako nový ministerský predseda, v pondelok večer vrátil sa do Budapešti a tu v liberálnom klube vyhlásil, že tie chýry, ktoré znejú o riešení krísy a o jeho vymenovaní ako o zakončenej veci, nemajú základu.

Tedy zase sme v najväčšej neistote, lebo dosaváď vedeť len to, že bol pozvaný do Viedne ministerský predseda gróf *Khuen-Héderváry*.

Z politikov, ktorých vyslúchov jeho veličenstvo, gr. Tiszu a Perczela obsýpali liberáli otázkami, ale len toľko povedali, že jeho veličenstvo chce urobiť ešte jeden pokus, ku pokojnému riešeniu protív. Viac nepovedali. Vyslúchnutie grófa Khuen-Héderváryho by teda súviselo s týmto rozhodnutím jeho veličenstva.

Peštianska stolica a platenie daní.

Veľký ruch vzbudilo tieto dni v hlavnom meste shromaždenie peštianskej stolice. Franc *Kossuth* podal totiž návrh, aby peštianska stolica zakázala svojím mestám a obciam prijímanie daní. Nad týmto návrhom sa hlasovalo a shromaždenie *121 hlasmi proti 118 hlasom odvrhlo návrh Kossuthov.* Pravda hlasovanie nešlo hladko a jeho výsledok Kossuthistov náramne rozčulil, tak že odznely aj nepekné výrazy na odporcov návrhu, ba i na samého főispána Franca *Beniczkého*, ktorý potom zvučným hlasom zvolal:

— Nikto nemôže povedať, že som shromaždenie neviedol nestranne. Nikto nemá práva, aby ma obviňoval z nevlastenectva. Som takým vlastencom ako bárskto tu v tejto dvorane. Dokázal som to i vtedy, keď ste vy, pánovia boli ešte v plienkach a keď sa nedokazovala vlasteneckosť puhým vykrikovaním, lež život sa staval na kocku.

Zasadnutie skončilo sa vo veľkom rozčulení.

Okolo novej vlády.

Keď bývalý minister Koloman *Széll* bol na výsluchu u kráľa, myslelo sa, že jemu, akožto výbornému vymyselníkovi podarí sa najsť dajaký spôsob, aby aj koruna uspokojila sa, aj Košuthovci aby odstúpili od obštrukcie.

Tak sa zdá, že Széll skutočne vymýšlal čosi takého. Keď ale prišiel nazad, gróf *Apponyi* bol prvý, ktorý zrázu rozkmotril sa so Széllom i povedal, že on nepotrebuje žiadneho takého riešenia, ktoré ľúbilo sa i vo Viedni i v Uhorsku, vlastne ale neznačilo pre Uhorsko žiadnych vydobytkov.

Apponyi mal úplnú pravdu síce, ale toto vystupovanie Apponyiho pozbavilo kresťanskejších liberálov predbežne všetkej nádeje a potislo mocne do popredia staroliberálov.

Rozhorčený Széll povedal na to, že s Apponyim nikdy nebude slúžiť ako so spolu ministrom. — Výpoveď táto Széllova asi na veky zahatila všetky chodníky grófa Apponyiho k postupu, čo môže síce každý priateľ veci kresťanskej so srdca ľutovať, (poneváč je Apponyi predsa len kresťan-katolík v duchu svojom), ale čudovať sa nad Apponyiho nezdarom nik nesmie. Konečne je isté, že kráľ tak vo vojenskom rozkaze z Chlopy, ako v prípise na Héderváryho a v rozhovore so Széllom dal docela určite na javo svoje stanovisko, že dotyčné vojska žiadnych takmer premien a novot nedopustí: nuž a keď gróf Apponyi nechcel o ten svet naučiť sa z tejto mnohonásobne prejavenej kráľovskej vôle a začal zase hlásať požiadavky národnie, a to o veľa určitejšie, ako keď mal výhľady pri prvom poverení gr. Héderváryho na ministerstvo: nuž kráľ — nechcejúc ustúpiť — pomýšľal na ľudí takých, ktorí by predsa ustúpili. A tu sa mu ponúkli hneď staroliberáli, ako sme to vopred boli písali. Je tedy veľmi pravdepodobné a nás ani najmenej potešujúce, že nová vláda utvorí sa zo samých staroliberálov.

Staroliberáli na výsluchu u kráľa.

Že kráľ chcel by bárs aj staroliberálov, zaťatých to nepriateľov kresťanstva vymenovať za ministrov, len aby dotyčné vojska žiadných premien dopustiť nemusel: na to poukazuje i tá okolnosť, že najnovšie povolal k sebe samých staroliberálov na výsluch, a to síce tých najpoprednejších. Povolal k sebe totiž gr. Štefana Tiszu, po

ňom gr. Andrássyho napokon bývalého ministra Perczela. Toto povolanie tak veľmi osvedčených staroliberálov narobilo veľkého hluku medzi kresťanskými politikmi v Budapešti. Každý vedel, že jestli by bol poverený Tisza s utvorením novej vlády, to by znamenalo odstúpenie od všetkých národných požiadavok a znamenalo by zároveň zavedenie násilnických volieb, a snáď znamenalo by rozpustenie snemu i vstave ex-lexnom.

Či prídu staroliberáli k veslu?

Je to veľmi pravdepodobné. Lebo gr. Apponyi, ktorý tak ďaleko bol sa osvedčoval za tie národnie požiadavky, teraz už nemôže náhľady svoje zmeniť. Staroliberáli boli múdrejší od neho a pravdepodobne zvíťazia i nad Apponyim i nad všetkými politikmi, ktorí boli by si priali kresťanskejšie vladárenie jeho. — Medzitým ale ešte je vec nie zkončená, a víťazstvo staroliberálov je nie úplné.

Pri výsluchu u kráľa totiž ani Tisza, ani Andrášy nebol poverený utvoriť vládu novú; ba Tisza celkom rozdráždený osvedčil sa, že je ešte nič nie riešené. Vysvitlo i to, že kráľ zamýšľa ešte aj iných prijať na výsluch, a to síce Széllа, Héderváryho a ktorýchsi staroliberálov.

No zo všetkého toho môžu mať predbežne staroliberáli nádej, ale może im pečienka veľmi rýchlo ešte aj do prachu padnúť.

Návšteva belgického kráľa vo Viedni.

Sotva kedy mal náš kráľ toľko vysokých hosťov, ako toho roku. Po saskom kráľovi navštívil ho rumunský kráľ, za rumunským kráľom bol vo Viedni anglický kráľ, potom nemecký cisár, ktorý podal kľučku ruskému cárovi a jeho veličenstvo už zas čaká návštevu nového hosťa: belgického krála Leopolda, svokra neb. korunného princa Rudolfa, otca Štefánie, terajšej grófky Lónyayčky. Kráľ Leopold bol chcel prísť do Viedne ešte počiatkom minulého leta, ale vtedy, zaiste vzhľadom na jeho zadržanie sa proti Štefanii pri rakve mrtvej matky, dali mu na vedomie, že ho nemajú času uvítať, teraz ale, snáď preto, že jeho cesta má politický cieľ, ho prijmu. Belgický král Leopold totiž je cisárom afrického neodvislého štátu Kongo a jako takýto má nemalú protiveň s Angličanmi, ktorí by ko radi pripraviť o africké cisárstvo. Kráľ Leopold teda preto prijde do Viedne, aby nášho kráľa poprosil za sprostredkovateľa a sudcu v konflikte, ktorý povstal medzi ním a Angličanmi. Angličania nie sú v konflikte so štátom Kongo, lež s kráľom Leopoldom. Europské mocnosti r. 1885 berlínskou konvenciou darovali Kongo kráľovi Leopoldovi a nie Belgicku s tou podmienkou, že nový cisár v novom štáte každému europskému národu zabezpečí slobodný obchod, a že s murínmi bude ľudský nakladať. Ale sotva kráľ Leopold dostal africkú krajinu, belgickí kapitalisti založili účastinárske spoločnosti ku vykoristeniu toho kraja. Kráľ Leopold len tak dal dovolenie spoločnosťam ku účinkovaniu v Afrike, keď aspoň tretinu svojich účastín oddajú privátnej pokladnici kráľa Leopolda. Takto je kráľ Leopold zainteressovaný v otáznych podnikoch viac sto millionami frankov a v tomto leží príčina, že cisár každú inú národnosť jednoducho vytvoril z obchodu v jeho africkej krajine. Angličania teraz obviňujú kráľa Leopolda, že nezadržal berlínsku smluvu, že jeho vojaci neľudsky zachádzajú s domorodými černohmi, ba že tam s vedomím kráľa Leopolda kupčia s otrokami. Anglická vláda v energickej note upozornila teda kráľa Leopolda na berlínsku smluvu a z toho upozornenia povstal ten konflikt, v ktorom by mal súdiť náš kráľ, ak totiž vyhovie kráľa Leopolda.

Macedonské reformy.

Carihradskí veľvyslanci barón Calice a Sinovjev ešte nedostali tie podrobné úpravy, ktoré im ich vlády z známom telegramme prislúbily, ale londýnske časopisy už sdeľujú, že dľa tej podrobnej úpravy jako budú veľvyslanci kontrolovať prevedenie macedonských reforiem. Dľa londýnskych časopisov europské mocnosli pošlú do Macedonie svojich poverencov, aby boli na pomoci Hilmi bašovi, ktorého sa turecká vláda rozhodne pridŕža aby on reformi previedol. Vyslanie poverencov je aj preto potrebné, aby auktorita Hilmi bašu i pred Macedoncami bola väčšia a aby baša nemohol — bašovať. Obe veľmoci udajne dohodly sa aj v tom, že turecku žandarmeriu v Macedonii sveria na europských dôstojníkov. Aj to majú v úmysle, že počet konsulov v Macedonii rozmnožia a týmto konsulom dajú zvlášte práva, aby mohli neodvisle pokračovať, keď to potreba vyžaduje.

Z Východnej Asie.

Na ďalekom Východe zase nastávajú zmätky, ktorých príčinou je mandžurská otázka. Asi pred jedným mesiacom ruský vyslanec v Pekingu oznámil čínskemu zahraničnému úradu, že 8. októbra ruské vojská vytiahnu z Niučvangu a Mukdenu a že Rusi začnú sa vypratúvať aj z Mandžurska, tak že behom jedneho roka okkupovanú provinciu oddajú Číne. Osmeho októbra už pominulo, ale Rusi svoj sľub nezadržali, ba ani len prípravy neporobili, že svoj sľub splnia. Namiesto toho čez celý mesiac vysielali veľké čaty vojska na najkrajnejší Východ a v Liaotungu na prenajatom polostrove stavali opevnenia. Oproti tomuto Japonsko nezostalo nečinné; vyslalo do Korei väčšie oddiely vojska, ktoré je dostatočne zaopatrené strelivom a svoju vojenskú námornú flottu tiež povolalo ku brehom Korei. Takto cele ozbrojené stoja proti sebe dve v mandžurskej otázke najlepšie zainteressované mocnosti. Spoj. Štáty severo-americké, ktoré sa prv postavily proti Rusom, teraz sú neutrálne, lebo následkom teraz uzavrenej obchodnej smluvy dva mandžurské prístavy: Mukden a Tantungkau sa otvorily pre cudzí obchod. Aj Anglicko sa stráni tohto konfliktu a Čína robí to, čo káže Rusko. A medzi Ruskom a Japonskom so dňa na deň stáva sa pomer napnutejším, tak že v Londýne vojnu medzi Ruskom a Japonskom považujú za nevyhnutnú. Možno však, že sa obe mocnosti nejakými ústupkami dohodnú a toto dohodnutie zaplatí Čína.

Kresťania kupujte len u kresťanov!

Pouličné boje v Segedíne.

O týchto krvavých srážkach vojska a mešťanstva v Segedíne píšeme ešte nasledovné zprávy:

Krik, shon a hlučné demonštrácie utíšily sa už ráz; rozhorčený ľud utíšil sa tiež a vojsko, ktoré cez celú noc chodilo po uliciach, vrátilo sa do kasární. Policia z demonštrantov šiestich chytila, lebo našli im vo vačku kamene, z lapených posúdili jednoho na dva dni a jednoho na osem dní do väzenia pre výstupky. Zatknutí sú tuláci, ktorí chceli kradnúť v trme-vrme.

Mestské kruhy krem odstránenia venca so sochy Kossuthovej považujú za veľkú urážku, že podmaršal Csallány bez privolenia a opýtania sa vrchnosti napriek zákonu a vojenským pravidlám vojakom dal obsadiť všetky ulice.

Pri srážkach vojsko nestrieľalo. Len jednomu vojakovi vypálila puška, keď ho kameňom ranili práve vtedy, keď pušku na kommando nabíjal. Guľka trafila istého Jána Krausza a ranila mu stehno, tak že mu nohu budú museť amputovať.

Honvédsky nadporučík Šándor Horváth, adjutant podmaršala Csallánya policajnému kapitáňovi Rainerovi odovzdal už aj menoslov ranených vojakov a on zase vypýtal si menoslov ranených civilov.

Policia a vojenská vrchnosť teraz po tom pátra, či veniec na Kossuthovu sochu položili vojaci a či občania. Vypočuli viac svedkov, ktorí tvrdia, že na veniec sosbierali sa skutočne treťoroční vojaci a požiadali civilov, aby veniec kúpili a ovenčili ním sochu. Patriční svedkovia zároveň vyhlásili, že pod žiadnou pressiou neprezradia mená patričných vojakov.

Poloúradná zpráva hovorí, že vojenská vrchnosť správne pokračovala, keď prvý raz dala sňať veniec so sochy, lebo neni dovolené, aby vojaci politisovali. Ale aj poloúradná zpráva dopúšťa, že vojsko nepokračovalo celkom správne, keď i druhý raz vojenskou brachiálnou mocou odstránila veniec, keď že tento administratívna vrchnosť vrátila obecenstvu tým cieľom, aby ho zas položili na sochu Ludvika Kossutha.

Medzi tým prišiel ta krajinský vyslanec Zoltán Lengyel, ktorého študenti a ľud hlučne vítal a demonštroval proti vojsku, ktoré zas obsadilo ulice, aby obránilo kasárne a vojenské úrady a byty officierov. Poneváč demonštranti kamením hádzali do vojska, toto bodákom rozohnalo zástup. Od kamenia ranení sú dvanasti vojaci a pri rozháňaní zástupu ranení boli ôsmi policajti a ešte mnoho iných ľudí. Sedemdesiat osôb, zväčša to 16—18-ročných chalanov policia zatkla.

Assentieka v Pešťbudíne.

Honvédsky minister Kolossváry vydal nariadenie, že tí vojopovinní, ktorí prihlasia sa dobrovoľne, ako aj v Uhorsku meškajúci rakúski poddaní majú byť assentovaní. Následkom toho pešťbudínsky magistrát porobil náležité poriadky a assentovanie započalo sa už dňa 9. t. m Hneď v prvý deň odobrali 300 chlapov. Plukovník Grünne každého odobranného osobitne pochválil, poneváč každý umožnil, aby miesto neho jeden tretoročný vojak bol domov pustený,

Ponižená prosba ku ct. Obecenstvu!

S poniženosťou sa utiekame ku milosrdenstvu ct. Obecenstva, by boli láskaví nás svojími milodarmi podporovať. My totižto by sme radi do našého kostolíka jeden Organ dať postaviť, ale Bohužiaľ slabé sú k tomu sily naše. Pre tú príčinu sa utiekame ku milosrdenstvu dobrých ľudí, prosiac, by v mene Božom obetované milodarky svoje na nížudanú adressu ráčili odoslať. Nech ím to Pán Boh stonásobne vynahradí. Z hlbokou úctou zostávame v Murány-Hutte (gömörská st.) 1903. 29-ho aug. V mene cirkevníkov *Pavel Pavlovský*, učiteľ.

Stoličné zasadnutia v Lípt. Sv. Mikuláši.

Predtým, keď do stolice voličia volievali, koho im kázali stoličné zasadnutia, sa ako po masle odbavilo. Čo ústredný výbor predostrel, páni povedali, prisvedčili im tak je, dobre je. podme si vypiť a zahrať sa. A s tým bol koniec. Stoliční výborníci boli samí úradníci. Dnes, keď ľud chápe sa práva, volí si koho chce, takže aj stoličné zasadnutia ináč vyzerajú. Neodvyslí výborníci macajú pánom úradníkom pre ich prechmaty po rebrách. Ľudu sa krivda stala, prosíme vyšetrovania.

Také stoličné zasadnutie bolo v Lipt. Sv. Mikuláši i dňa 5. októbra. Hovoril pán Šrobár o vysťahovaní sa do Ameriky, a pýtal podžupana, aby dal vyhlásiť v každej obci, že kto chce iść do Ameriky, aby sa dal prezkúmať, či je na oči zdravý a toto aby okresný lekár zadarmo urobil, bo veď ľud ho platí, aby tak vysťahovalec pre slabosť očí nemusel sa vrátiť od mora. Hovoril, že s výbušnými látkami (ako dynamit) sa deti na cestách s patrónami hrajú. Či snáď dynamit sa už tak predáva ako soľ, že deti o ruky, nohy prichodia?

Potom hovoril pán farár Martin Pazúrik o gombášskej notárskej voľbe, kde zástupca komory tri razy hlasoval, podnotár dva razy a napriek tomu títo páni prepadli oproti ľudu a čo viac, že samé nezákonitosti popáchali, opovážili sa appelovať proti voľbe. Páni, už dosť bolo toho prenasledovania ľudu. Gombášski notári už troch rychtárov doniesli na vnivoč, či by to už nebolo dosť. Prečo robia prekážky sami úradníci proti takému notárovi, ktorého chce ľud? Pravda pri stolici udali sa, že o tom nevedia nič.

Pán Andrej Bážik spomínal ohne, ktoré sa častejšie zjavujú, že po dedinách nieto porobené ochranné poriadky oproti ohňu, ani rebríkov na dachu, ani hákov, sikačky kury čistia, s ktorými potom v páde nešťastia nemožno ratovať, rozkazy treba nielen naložiť, ale i pozreť či sú vybavené.

Pán Janovčik zas pána Angyala ponaháňal, no nie po nebi, ale po zemi. Že do licencií sa mieša, a že je tej

mienky, že krčmu nesmie mať len žid, nie kresťan, bo to je vraj pansláv.

Najväčšej dišputy narobil «magyar szövetség» (maďarský spolok so svojimi návrhami. Tento szövetség od svojho jestvovania má už tretie meno. Najprv bol strana dissidentov nespokojných, potom magyar párt, potom ale szövetség. Aké ešte budeme mať meno, to sa nevie. Oni sa považujú za akýchsi «ősmagyar»-ov liptovských. Tento svövetség pozostáva zo samých židov, ktorých vedie Zoltán Thuránszky. Teda i v Liptove strana Zoltánov ako na sneme. On je im «Sólonom». Dali pätoraký návrh. Snáď aby znížená bola daň, aby sa regrúti vypustili, aby poniektorí notári ľud nezdierali? Čo by tam. To ich do toho nič. Ale dali návrh po 1. žeby vláda dala tlačiť lístky — iste bude už voľba — v slovenskej reči. Ba ktože im len bude redaktorom, keď tí páni len kliať po slovensky vedia. Keď by to boli také lístky, aké dávajú páni liberáli na guláš, klobásy počas voľby, v tom by každý súhlasil, ale aké to majú byť, to ani pán Thuránszky nevie. Po 2, aby vláda prísny pozor dala na špárkassy. Nuž či vláda nedáva pozor koľko mali osohu špárkassy, aby zaplatili daň. Ale pánovia, no-že už raz žiadajte, aby vláda dala prísny pozor na notárov gombášskych a iných, žeby všetko bolo v poriadku. Môže vláda dať prísny pozor na špárkassy, zato naše vechsle od strachu zo špárkassí nepoutekajú. Po 3, žeby sa vláda požiadala, aby v každej bola štátna škola a opatrovňa. — Na to im Jur Janoška odpovedal. Štát nech stavia za svoje groše školy, ale nie z vačku daňujúcich. Veď v Mikuláši štátne školy sú také, že deti na celý život zakrpatejú. My máme svoje konfessionálne školy, štátnych za svoje peniaze nepotrebujeme. Keď pán Thuránszky je taký horliteľ, prečo už nezaložil vo svojom hniezde školu, prečo sa tam nestará. Nechže sa raz preukáže, že svoje vlastenectvo i skutkom dokazuje toľkoto dám na školu.

Kráľ. škôldozorca povedal, že štátne školy je tažko dostať. Štát len tam dá školu, kde si obec postaví dom, dá kurivo a všetko udržania, štát len dá učiteľa. No, to by vám ľudia treba bolo, ty stavaj, ty okuruj, ty udržuj, ty plať 5 percentovú prirážku, a zato nesmieš sa ozvať do do školy ani mak. Ba ani len nesmieš tomu štátnemu učiteľovi povedať, že ho platíš.

Hľa, čo všetko navymýšľajú takí páni, čo nemajú inej roboty len fúzy vykrúcať. Ba ja sa môžem staviť, že daktorému napadne i to z tých pánov, že podajú návrh, aby sa požiadala vláda, keď niet dažďa, rozkázať dážď, keď niet čo strieľať, aby rozkázala vláda, aby boli zajace a srny; keď je nie krava teľná, aby rozkázalo sa, aby bola teľná. Čo tá vláda je všemohúca, že všetko od nej žiadame?! My sedliaci od vás páni žiadame, aby ste viacej dávali na kultúrne ciele, nie slovami ale skutkami.

Piaty návrh toho szövetségu bol, aby sa požiadala vláda — zas len vláda, — aby v Rybárpoli textilnej fabrike vystavila štátnu školu. Tu už bola hrmavica, že tá fabrika má veliké výhody od štátu, nech si postaví za svoje, keď celé paláce stavia, nech má peniaze i na chatrnú školu a učiteľa. A či zas mozolný ľud má dať tej fabrike na školu, ktorá vlani jedon million korún mala dôchodku? Veru keď to s obcou tak bolo, tu by vedeli rozkázať: obec stavaj školu, bo vám periny poberieme na ňu; ale s bohatou fabrikou to tak nejde, tu musí magyar szövetség kveštovať u vlády, aby bohatej fabrike, ktorá chudinka nemôže si vystaviť školu, štát jej dal.

Ružomberčania, o ktorých hovoria, že majú zamurovaný rozum, tí tejže fabríke učia deti vo svojich školách, ich okurujú, vzdelávajú a fabrika sa smeje, že má takých veľkodušných dobrodincov. Nuž veru to je len zamurovaný rozum na to schopný. Prečo by Ružomberčania, ktorý dali pozemok za bagateľ fabrike, museli ešte deti robotníkov tejže fabriky vo svojich školách za darmo učiť. Nech fabrika stavá si školu, nech si vydržiava učiteľa, má z čoho.

Jestli magyar szövetség si len takúto pôdu účinkovania vyvolil v Liptove, to si veru veľmi štrkovitú pôdu vyvolil. Čakáme od neho inšie. Nie té malé drobné skutky vlastenectva, ale hrdinské skutky. *Mešťan.*

Milodary na kostol P. Marie na Hore Levočskej.

Nasledujúce milodary sú všetky z Ameriky: Pavel Ivan sbierku 552 korún; N. N. 74 korún; Banka Knauth 20 korún; Jozef Richtarčík 35 kor.; Ján Mihálik 20 kor.; Valent Straček, Pittsburg, 510 korún; Budapesti Hitelbank 48 korún; Juraj Hric 23 kor. 90 hal.; v Amerike bydliaci veriaci z Ružbacch 420 korún; Hitelbank 48 korún; Andrej Jurečko 9 kor. 58 hal.; Michal Majoros 5 korún; Pesti Hitelbank 55 kor.; Dorotta Pastor 20 kor.; Mária Lukáč 4 kor.; Ján Tomečko 9 kor. 70 hal.; Juraj Kolesár 5 korún 94 hal.; Pavel Hadúr 24 kor,; Anna Jarimko 5 korún.; Ondrej Chromčo 45 korún; Martin Barr 23 kor. 50 hal., Jozef Ružbašan 201 korún; N. N. 100 korún; dôst. pán farár Matúš Jankola 49 korún; Ján Haruga 1 kor.; Ján Piško 100 korún; Michal Čolak 25 kor.: Ján Burčak 10 korún; Šovárskí cigáni z Ameriky 18 korún; Pavel Murín 2 kor.; Mária Brázda 4 kor. 70 hal.; Andrej Matík 5 korún; Ján Petruška 100 korún; Mária Šimko 24 kor. 52 hal.; Bank Budapest 25 korún; Bank 20 korún; Andrej Konečný 205 korún; Ján Dudaš 30 kor.; Bank 10 korún; Ján Palkuda 50 kor.; Štefar Erlovsky 23 kor. 50 hal.; Hitelbank 5 kor.; Andrej Markovič 97 korún 60 hal.; Augustín Schrader 72 kor.; Peštiansky kupecký bank 970 korún; Andrej Hreha 10 korún, Budapeštiansky kupecký bank raz 30 a druhý raz 25 korún: Valent Družňak 44 korún; P. V. Rovnianek 50 kor.; Košický Hitelbank 114 korún; Banka Knauth raz 25 korún a druhý raz 40 kor.; Jozef Doboš 10 kor.; N. N. 100 korún; Albert Kuchta 20 korún; Katarína Kuchta 2 kor.; Pavel Smrekovsky 40 kor.; Michal Vernarsky 10 korún; Mária Vrábeľ 20 korún; Verona Šudeva 15 kor. 94 hal.; Anna Čech 10 korún; N. N. 29 kor. 70 hal.; Ján Jarkovsky 8 korún; Jozef Hvizdoš 10 kor.; Ján Mráz 632 kor.

Zázračná Matka levočská nech bude všetkým hojnou odplatou.

BESEDNICA.

Či máme byť socialistmi?

(Pokračovanie.)

Starý zahradník zamlčal. Bol zvedavý, čo povedia poslucháči na reči, ktoré neboli im po vôli. Tí čušali, hoc hnevali sa na starého, že im do živého trafil. Zahradník teda pokračoval:

Ale nemyslite, že ja pre všetky nehody len robotníka obviňujem. Bože chráň! Mnoho chýb porobili druhí, pre ktoré malí hospodári a robotníci trpia. Hej, veľa previnil oproti nim štát, ktorý triedu túto docela zanedbal. Veď o sedliakoch bola reč. Kto by toho vážil a povšimnúl? Využitkovali ho všeliakým spôsobom. Tak tiež zdierali a znevážili. Držali ho za hovädo, s ktorým hoc čo možno robiť. Klamal ho notár, slúžny, financ, inžilir, ekzekútor, písar, slovom každý, kto zapodievanie mal s ním. Zákony oproti nemu boly, a nie k obrane jeho. Hotovou korisťou bol každého. Robili s ním čo chceli, bez trestu. A tak je to aj dnes. Tiarch toľko uvalily naňho, že klesá pod nimi, ale práva len málo ktorí dostal. No a či dľa presvedčenia konal práva občianske? Ešte čo! Ako sa notárovi, slúžnemu, židovi a Boh vie ešte ako ktorému násilníkovi ľúbilo. Právo jeho za pálené a za peniaze kúpili. A tak sám poslal do snemu ľudí, ktorí oproti nemu robili a robia. Keby sedliaci rozum a statočnosť mali, tak na sneme mohli by mať svojích ľudí, ktorí zastúpili by ich, a za nich by pracovali. Lenže kto sa zapredá, ten nemá čo očakávať od ablegáta, lebo je už vyplatený. Vás aj s tým mámia vodcovia socialistov, že aj na sneme vás zastanú. Neverte im. Tí k tomu ani srdca ani schopnosti nemajú. Dbajú tí mnoho o vás! So sľubami vás držia, aby vás zdierať a vačky svoje naplňovať mohly. Tí tak pomáhajú chudobe, že ju ešte do väčšej núdze ženú. Rušia pokoj, ktorý panovať by mal medzi ľudmi, dráždia chudobných ľudí, otravujú mravy, chcú vykoreniť vieru, rúhajú sa Bohu, znevažujú vrchnosti, a náramnú škodu robia jak robotníkom, tak aj krajine. Takto vám pomáhajú.

— Však uvidíme! povedal krajčír.

— Čo-že uvidíte? To zaiste nie, že vám socialisti pomôžu. Poznám dobre tých darebákov a kmínov. Povešať mali by ich všetkých, koľko ich je. Balamútia, búria a mámia chudobných ľudí, sľubujú im hory-doly, a tí blázni zaslepení napchávajú im vačky peniazmi. Dobre vedia tí novomódni apoštoli, že z toho, čo sľubujú, nič sa nesplní, ale vidia, že mnoho je bláznov, ktorí všetko uveria, čo od nich počujú; tak to je jejich remeslo. To sa lepšie odpláca, ako statočná robota. Postrielať takých lúpežníkov.

— Dajte im pokoj! skríkol napaprčený krajčír. Vy len pánov zastávate. Neviem prečo!

— Ja nezastávam nikoho, kto to nezaslúži. Ja čistú pravdu hovorím, odpovedal zahradník. Radnej chytím poriadnym pánom, ako zúrivým a zlomyselným socialistom, lebo tí páni stá rokov žijú s chudobným ľudom v krajine. S ním bojovali jak za vieru tak aj za vlasť. S ním tešili sa v radosti a s ním smútili v nešťastí. Tí páni slobodu a pozemky dali sedliakom. Aj keď poddaní im boli, inakšie zachodili s nimi ako socialisti a noví zemskí páni: židi, ktorí na krky nám sadli, tak, že každý cítime ako nás drhnú. Teda už viete pán majster, prečo bránim pánov. Ale rád by vedeť, prečo vy zbožnujete falošných, bohaprázdnych a kmínskych povalačov? Čo?...

— Lebo tí za dobrobyt chudoby pracujú, odpovedal krajčír.

— Ďakujem za takú starosť. Kto že sú tí vodcovia socialistov? Všeliakí tuláci a darebáci, ktorým smrdí robota, a ktorí za peniaze, ktorí chudobní robotníci naskladajú, pánsky žijú. Poriadny človek nedá sa na to, len nesvedomitý povalač, ktorý hodnú hubu má a vie dobre brechať. Mali by ste v Pešti videť týchto ľudomilov, ako vozia sa po meste a vláčia z jednej kaviarne do druhej. Nikomu tak dobre nenie, ako im. Nič nerobia, len svet mámia; bijú sa v prsia, akí priatelia sú oni chudobe; kedy tedy rečnia a to tak, že kto nepozná ich, uverí, že to čistá pravda a vrelá láska ku chudobe; pritom klajú na majetnú triedu, hromžia oproti kňazom, ubližujú tomu, kto s nimi nedrží a rúhajú sa Bohu. Zato ich platíte. A ver' tí nedbajú o vás. Sedliak smrdí im. Nenávidia ho, len peniaze jeho chcú. A vy blázni bez rozumu, radšej od úst si otrhnete, radšej hladujete, alebo trasete sa od zimy, len aby ste mohli daň, ktorú na vás vyhodili, riadne zaplatiť. Daktorí vodcovia pekný majetok si nadobudli. Istý Várkoni hlavný vodca má v Budapešti 4 domy, a 40—50 tisíc ročného dôchodku. Tedy, keď je opravdový priateľ chudoby, *prečo nepodelí zbytočný majetok medzi tých, ktorí chleba nemajú?* Takýmto máme veriť?

— Takýmto, dupnúl nohou krajčír. Tí sú za nás.

— Práve tak vám chcú dobre, ako diabol, keď Evu vábil, aby zo zapovedaného stromu jiedla, odpovedal zahradnik.

— Hoc ako vyvraciate reči, nato nič nedáme. My len socialistov budeme poslúchať, a tak budeme robiť, ako nám naložili, odsekol Jano Chriaštel.

— To nenie žiaden kunšt; toľko aj ja viem. Pravda to vám povedali, aby ste veľký plat pýtali, a jak vám nedajú, aby ste nepracovali.

— Áno! Tak urobíme! Nebudeme na nikoho robiť odpoly za darmo, kričali prítomní.

— To vaša škoda bude, odpovedal zahradník. Keď vy neprevezmete robotu, tak pánstvo inde bude hladať robotníkov, alebo s mašinami odbaví prácu. Pánstvo bude mať chlieb, ale vy kde ho vezmete? Či vám vodcovia pošlú? Alebo ten krivonos, ktorý pobláznil vás, že ztratili ste tú trochu rozumu, čo ste mali?...

— My nepripustíme sem cudzích robotníkov! Tu my rozkazujeme! kričali socialisti.

— Aj to by bola hlúposť od vás, pokračoval zahradník. Pánstvo toho najme, koho chce. Kto by mu prekážky robil v tomto, so zákonom bude mať vytriasku. Takto bolo aj v Tápio Sv. Martine. Pobúrili ľud, aby neodstúpil od svojeho. Pánstvo z Ladáňu došikovalo robotníkov. Zdejší oproti ním sa postavili. Prišli žandári a vzbúru udusili. 30 buričov v žaláre sedí. Tak, kto mal škodu? Nezabudnite priatelia, že zákon každého jednako bráni. Kto násilenstvá robí, zbíja, kradne, nepokoj robí, podpaluje a vraždí, pre toho je žalár, guľka a šibenice. Kto vás k takýmto hlúposťam povzbudzuje, to je najväčší nepriateľ váš. Takíto sú všetci vodcovia socialistov. Klamú a zdierajú ľud ako môžu. Vo Feňéri jeden vodca nahuckal ľud, aby nešiel pánstvu robiť. Ľud poslúchol. Ten istý vodca potom písal pánstvu, že on zaopatrí robotníkov na Horniakoch, len nech mu dobre zaplatí. No povedzte, či to nenie najväčšie podliactvo? Druhý vodca s tým mámil sedliakov, že pánske majetky podelia, lenže kto chce podiel dostať, musí dať inžilierovi 5 korún 80 halierov. A hlúpi sedliaci zložili peniaze. Vodca sobral pár sto zlatých, potom však ušiel. Takíto sú všetci vodcovia. Zbojníci, ktorých uväzniť by mali.

Priatelia moji, poznáte ma. Medzi vami som zostarel. Krivdu ani jednému som nespravil, tak uveríte, že som priateľom vaším. Rád vás mám aj teraz, hoc nezaslúžite lásky, lebo na nebezpečnú cestu dali ste sa zvábiť. Napomínam vás, dajte pokoj tým hlúposťam, a vykorbáčujte každého vodcu socialistov, ktorý k vám príde. Tí len váš krvopotný výrobok chcú vydrankať od vás. Keby oni za vás boly, ako to píšu a rečnia, veru nenechali by vás ani v núdzi, ani v nebezpečenstve. Ako viem, aj národ uhorský viedol vojny a bitky. Bojoval za vlasť a za slobodu. Mal udatných vodcov, ktorí do boja ho viedli. A to v prvých radoch. V bitke prví boli, a ostatní zanechali bojište. O týchto možno povedať, že boly otcovia a dobrodincovia vaši. Pamiatka jejich na veky bude žiť. Čože sú pri týchto hrdinských a šľachetného srdca mužoch vodcovia socialistov? Lumpi, podliaci, buriči a kmíni, ktorí potajomky huckajú neučený a ľahkoveriaci ľud, a keď je zle s ním, ujdú. Tu máte za príklad krivonosa, čo vás tak pobláznil. Pravda, ako sa prisahal, že tak bude, ako on hovorí. No, ako bolo? Keď videl slúžneho a žandárov, smelosť do päty mu udrela, a ztratil sa ako smrad. Každý týždeň dostal od vás 30 zlatých, teda do teraz 600 zlatých. Teraz, keď kožu svoju poistenú má, smeje sa, že vás blázňov tak ošudil. Veru, čudujem sa, ako ste vedeli na lep sadnúť takému neznámemu povalačovi?

— Už mu viac neveríme. Len keby prišiel, kríže mu dolámeme, hovoril Mišo Sekera.

— Verte mi, aj ostatní vodcovia práve takí kmíni sú, ako aj krivonos. Čítal som v novinách, že takíto zlodeji pobúrili ľud vo viac obciach na Dolnej zemi. Nemohol som pochopiť, ako môžu uveriť toľké cigáňstva ľudia zdravého rozumu. A k tomu ešte skladajú sa na tých naničhodníkov. Teda radšej hladujú, trasú sa od zimi a otrhaní chodia, len aby kadejakí lumpi židovskí, ktorí za obrancov chudoby vydávajú sa, po pánsky žiť mohli. Haňbite sa! Ale aj vrchnosť je chybná, že to dovoluje. Rozohnať mali by celú bandu.

(Pokračovaenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenú adressu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžme urobiť takým neprávostiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

***

Inštallácia biskupa Szmrecsányiho. Vo Veľkom Várade vo štvrtok dňa 8. okt. inštallovali biskupa Pavla Szmrecsányiho do biskupstva veľko-váradského, ktoré založil ešte kráľ sv. Ladislav (r. 1045—1095). Na slávnosti zúčastnilo sa mnoho popredných hosťov nielen z diecesy, ale aj z celej krajiny. Pod vedením veľprepošta Winklera šla deputácia pre biskupa, ktorého potom v slávnostnom pochode doprevadili do katedrálneho chrámu. Na predku šlo 250 kňazov, potom šiel biskup pod baldachínom, za jeho pokrevní a notability. V chráme biskup Szmrecsányi odriekal krátku modlitbu, po čom kanonik Fester prečítal kráľovský rukopis, ktorým jeho veličenstvo vymenoval Szmrecsányiho za veľko-váradského biskupa. Za tým obvyklými slávnosnými cirkevnými obrady uviedli biskupa do jeho hodnosti. Po inštallečných obradoch biskup mal veľkú kázeň a potom slúžil prvú svoju omšu jako veľkováradský biskup. Po slávnosti bola v biskupskej palote skvelá hostina.

Strieborná svatba arcikniežaťa Fridricha. Z Féltornyu (mošonská stol.) oznamujú, že vo štvrtok (8. okt.), 25. výročitý deň sobáša arcikniežaťa Fridricha jeho manželky arcikňažny Izabelly v kaplne arcikniežatského kaštieľa boly slávnostné služby Božie, na ktorých prítomna bola arcikriežatská rodina a došlé vyslanectvá. Po omši arcikniežatský pár prijal generálsky sbor V. vojenského sboru a deputáciu mesta Prešporku, hlavného dvormajsterského úradu a správy arcikniežatských statkov. Po deputáciach bola hostina.

Belgický kráľ Leopold jako z Viedne oznamujú, dňa 17. októbra dôjde do Viedne, kde bude hosťom nášho kráľa.

Nový kláštor mníšiek v hlavnom meste. V hlavnom meste pred desať rokmi osadila sa jedna ženská kongregácia, mníšky rádu svätého Františka serafínskeho, ktoré zaoberajú sa s ošetrovaním nemocných tak v nemocniciach, ako i na pozvanie v súkromných bytoch. Týmto milosrdným sestrám na Margitinej okružnej ceste pod čísl. 9. teraz postavili kláštor, ktorý vo štvrtok odovzdali svojmu povolaniu. Kláštor a v ňom nachádzajúcu sa kaplnu posvätil biskup Medard Kohl, potom slúžil tam prvú svätú omšu, mal kázeň a päť mníškam udelil sviatosť birmovania. Takéto mníšky sú aj v Tótmegyeri, v Zirci, v Tabányi, Nagyszentmiklósi, kde účinkujú v kláštoroch. V hlavnom meste posaváď nemali vlastného stáleho stánku, lež bývaly v prenajatom dome.

Posviacka zástavy,

Sdierač uhorských občanov v Amerike. Istý Artur Amajsin v Pittsburgu otvoril banku. Naši uhorskí vysťahovalci, ktorých v Pittsburgu býva veľký počet, s dôverou chodievali k nemu, poneváč hovoril, že je z horných strán Uhorska, kdežto pochádzal z Krakova, kde bol advokátom. Jeho agenti tak zaplietli uhorských vysťahovalcov, že naši rodáci naňho sverili svoje groše, ktoré chceli poslať domov. Amajsin aj v Butleri otvoril banku, odkiaľ teraz zmizol bez stopy. Posaváď oznámilo ho 245 uhorských vysťahovalcov.

Posviacka zástavy. Dňa 4-ho októbra odbývala sa slávnosť posviacania zástavy hlavnomestských priemyselníkov a priemyselných mladíkov Mária kongregácie, ako to na prítomnom obrázku vidíme. Zástavy priateľských spolkov odprevádzaly svoje mladé spoločnice do chrámu Srdca Ježišovho, kde biskup Medard Kohl udelil zástavám cirkevné požehnanie. Na oltárnych schodíkoch vidíme manželku grófa Nándora Zichyho a manželku grófa Fridricha Wenckheima, ktoré zastávaly hodnosť posviacajúcich zástav.

Lacnejšie pečivo. Počas pekárskeho strajku v Budapešti pekárski pomocnici od majstrov žiadali, aby tých robotníkov, ktorí so strajkujúcimi nedržali, prepustili z práce. Majstri vyhoveli tejto žiadosti. Takto prepustení pekárski robotníci sa sdružili a sami si otvorili pekáreň. Za šesták dávali osem kúskov pečiva a týmto zlomili kartell pekárskych majstrov. Mestská rada pekárskym robotníkom dala na tržišťach zdarma miesto. Pekárskí robotníci teraz prosia mesto, aby miesto nullovej a 1. čísla múky mohli piecť pečivo z múky číslo 2. a 3. a vtedy budú dávať za 10 kr. 10 kúskov pečiva. Správca tržišťa mestskej rady teraz odporúčal, aby prosbu pekársk. robotníkov splnili.

Kráľovská milosť jednemu odsúdenému. Z Osieku oznamujú, že jeho veličenstvo kráľ omilostil na smrť odsúdeného Kostu Messingera, kupca zo Sikirevíc, ktorý 23. nov. 1902. zahrdúsil svoju ženu vo spaní. Najvyšší súd odsúdil potom Messingera do doživotného žalára.

Tisíc jutár rašiliny v plameni. Podžupan satmárskej stolice telegraficky oznámil ministrovi orby, že na území ečedských močarísk, chytila sa následkom veľkej suchoty uschlá rašelina, ktorá teraz horí na priestore viac než tisíc jutár obsahujúcom. Minister Darányi hneď naložil, aby technický radca Ján Némethy a hospodársky professor Pavel Sporzon hneď odcestovali na miesto nešťastia a porobili všetky možné poriadky cieľom udusenia stále šíriaceho sa ohňa.

Samovražda. Z Levoče oznamujú, že Barna Andaházy, mladík učiaci sa na professora, rodom z Ružomberku, zastrelil sa na hrobe svojho otca. Príčina samovraždy bola nevyliečiteľná nemoc.

Otvorenie nového mostu. V sobotu predpoludním odovzdaný bol verejnej premávke nový most vystavený na Eskü-téri. Nový most pri otvorení dostal meno Alžbetin most. Na slávnosti jeho veličenstvo kráľa zastupoval arcikneža Jozef.

Oškodený ärár. Z Marosvásárhelyu oznamujú, že pri správe špiritusových skladov v Medgyesfalve financi prišli na veľké zneužívania. Vysvitlo totiž, že v skladoch pašujú lieh vo veľkom. Dosiaľ zistená škoda štátu obnáša 11.000 korún, ale je sa čo obávať, že obnos tento po prevedení vyšetrovania ešte veľmi značne vzrastie.

Usmrtený pálenkou. Z Lvova oznamujú, že v jednej tamojšej krčme tieto dni 10 poddôstojníkov 12. husárskeho pluku jednemu roznášačovi novín menom Šimbolovi nabídlo, že mu zaplatia pol litra pálenky, jestli že ju naraz vypije. Šimbola jedno za druhým vypil dva poháre pálenky a potom odišiel domov. Doma ostal od pálenky tak zle, že do rána zomrel. Proti vojenským poddôstojníkom ako aj proti krčmárovi zaviedli trestné pokračovanie.

Nové žandárske stráže v Turčianskej. V Sučanoch a v Slovenskom Pravne už od dávna mali sľúbené, že dostanú žandárov. Teraz, ako z Turč. Sv. Martina sdeľujú, sa vec uskutočnila. V menovaných obciach pre žandárov už prenajali aj kasárne, do ktorých žandarmeria už najbližšie dni vtiahne.

Mamut v Prievidzi. Z Nitry oznamujú, že v kameno-uhelnej bani v Prievidzi minulého týždňa našli dobre zachovanú kostru jednoho mamuta, ktorú podarilo sa opatne vykopať. Obrovské kly mamuta sú úplne zachované. Zriedkavý nález uložia pravdepodobne v museume grófa Jána Pálffyho v Bojniciach.

Oslavovanie Rákócziho. Obyvateľstvo Pešťbudína v sobotu a v nedeľu veľkolepo slávnosťou zasvätilo dvestoročnú pamiatku Franca Rákócziho II. a jeho bojov za slobodu. Slávnosť, ktorej poriadok odbýval sa dľa programmu prísne, pozostávala z rozličných rečnení, pochodov, hudieb, pobožností atď. na krvavom poli (Vérmező), kde obrovské zástupy vítaly sviatok tento s veľkým oduševnením. Slovom dosť bolo pestrých obrazov, v ktorých kochalo sa tisíce peštiansk. divákov.

Nová stanica na skladanie statku. Minister orby v usrozumení s ministrom obchodu, dovolil, aby na železničnej stanici v Dluhej v Orave mohol byť skladaný a nakladaný aj statok.

Dar jednej obci. Gróf Anton Cziráky, obci Nordaje v stolici Fehérskej dal postaviť nový rim.-katolícky kostol, ktorý tieto dni bol slávnostne vysvätený. Na slávnosti sa zúčastnil aj sám gróf Anton Cziráky.

Hornovidiecke úrody. Z Liptova oznamujú, že značná časť chudobnejšieho hornovidieckeho obyvateľstva ide smutnej zime v ústrety. Úrody boly vôbec slabé; zbožia sa neurodilo, zemiaky následkom veľkých príšok a

Erzsébet-híd (Alžbetínsky most) v Budapešti.

povodní zväčša vzaly zkazu. Čo sa urodilo, aj to je vodnaté, tak že už teraz začína hniť.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdáliž je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky?* Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» v Budapešti.

Časté požiare v Liptovskej. Z Liptovského Sv. Mikuláša sdeľujú: V liptovskej stolici v posledných časoch udalo sa nápadne mnoho požiarov. Tak v Benediku behom jedného týždňa tri razy horelo. V Sztosháza zhorelo pol obce a Malá Poruba po tieto dni stála v plameňoch. Má sa za to, že požiare pochádzajú z podpaľačstva. Zaviedli vyšetrovanie.

***

Krajinská púť do Ríma a do Svätej zeme. Odchod dňa 22. októbra roku 1903 večer o 8. hodine. Pútnikov do Svätej zeme, s povolením najvyššieho ostrihomského ordinariatu, vedie: velebný pán Michal Kada, farár vo Svätom Ondreji (Pest megye). — *Smer cesty:* Budapest—Fiume--Loretto--Rím—Neapol--Alexandria—Kairo—Port-Said—Jaffa—Jeruzalem—Betlehem—Jeruzalem—Jaffa—Alexandria—Messina—Neapol—Ancona—Fiume—Budapest. — *Ceny:* I. trieda 900 korún, II. trieda 680 korún, III. trieda 315 korún s 20-dňovým úplným zaopatrením, III. trieda 275 korún bez zaopatrenia. — **Púť do Ríma.** Duchovný vodca rímskych pútnikov je velebný pán Jozef Kompánek dekan-farár, Nagy-Stricze (Trencsén megye). — *Smer cesty:* 1. Budapest—Ancona—Loretto—Rím a tou istou cestou nazpäť I. trieda 210 korún, II. trieda 165 korún, III. trieda 95 korún spolu s 5-dňovým zaopatrením, III. trieda 60 korún bez zaopatrenia. — *Smer cesty:* 2. Budapest—Fiume—Velence—Florenc—Rím a tou istou cestou nazpäť I. trieda 290 korún, II. trieda 240 korún, III. trieda 155 korún so 7-dňovým prvotriednym zaopatrením. — S každým inším vysvetlením a podrobným programmom vďačne poslúži Josef Kompanek dekan-farár, Nagy-Sztricze (Trencsén megye).

Oznam.

Náš vrelemilovaný velebný pán páter *Zaosek*, jakožto veľký dobrodínca chudoby, svoje diela **«Tridsaťročné jubileum farárskeho uradovania»** a **«Odrobinky svatby kani galilejskej»** obetoval čo milodar na sriadenia nového kostola Lutišského.

Úctive tedy prosím všetkých dobrodincov chudoby, aby skrz zaopatrenie týchto poučno-zábavných knižočiek, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohli. — Kto má dobré srdco a chudobu miluje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdy*» v našom milom «*Kresťane*» dopisuje.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo*».

Láskavé príhlasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincov sa modliť budem.

V Lutišiach, dňa 29. sept. 1903. o. p. Ó-Besztercze (Trencsén megye.)

S hlbokou úctou sa značím *Ján Greben*, farár

HOSPODÁRSTVO.

Opatrovanie koní.

(Dokončenie.)

Nenie dobre, keď sú jaslá celý deň plné. Denne tri rázi kŕmime v riadnom čase. Čez zimu pri každom krmeni dajme žriebatu jednu pokrájanú repu, soľ ale každý týždeň dva ráz lýzať.

Neslobodno žrebca pred časom zapriahnuť, lebo sa pokazí, čo je pre gazdu väčšia škoda, ako ten úžitok, ktorý vidí z práce žrebca. Len po treťom roku možno ho bez škody zapriahať. Potom už bezpečne môže privykať pri starom koňovi k ťahaniu, ale tak, že zprvoti len ľahšiu ťarchu ťahá. Koľko tisíc korún mohly by dostať obce za žrebce, keby ich nepohubyli s ťažkou prácou? Mnohí hovoria, že žrebca preto treba zapriahať zavčasu, lebo ináč zostal by krvnatým od postávania. Však nech sa pohybuje, nech cvála, na to je horspomenutá zahrada a pašienky. To je svätá pravda, že žrebec, ktorý súci je do voza, nesmie postávať. Kto takéhoto čo len 2—3 dni nechá postávať, nedobre robí, lebo takýto vypočinutý žrebec skoro spadne zo sily, keď ho chytia do tvrdej práce. Preto hospodár aj v zime tak nech si podelí robotu, aby z nej na každý deň padlo volačo pre kone. Len v čas

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **«Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utcza 2. (svoj dom).** Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33½, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4½%-tové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

sviatočný nech im dá úplného oddychu. — Opatrovanie koní nestojí peniaze, a predsa donáša peniaze.

Žrieba nielen od obroku dostane lisklavú barvu, ale aj od riadneho kefovania a od drhnutia s vechťom. Hryvu a šticu koňa zapleteme do vrkoča, a celú srsť jeho s mokrou šatou vyhladíme, aby zostala hladkou. Tak podobne utreme oči a nos jeho, aby aj této čiastky zostaly čisté. Nesmieme zanedbať nohy a kopytá koňa, ale dáme konce jejich zrezať (zrajšplovať) mimo toho umývame ich. Nato už žrieba treba privykať. Kto neopatruje kopytá, také zostanú špatné, široké, dopráskajú sa a kôň okrivie. Toto nech dobre zapämatajú si hospodári, lebo to je starou chybou jejich, pre ktorú veľké škody utrpeli.

Po robote, keď kôň za hodinu si oddychol, treba mu umyť kopytá a odstrániť z ních blato, piesok a inú špinu, potom utreť do čista. Rozumie sa, že kôň potrebuje suché stelivo, lebo len naničhodný hospodár nechá statok svoj v hnoji.

Jak kôň upotený, zablatený, alebo zmoknutý príde domov či z cesty, či z roboty, zaraz musíme ho do čista poutierať. Dobrý gazda neľahne si prv, než by kone svoje do poriadku nedoniesol. Kto takto opatruje kone, ten ich bude mať vždy pekné, čisté a zdravé, a najde v nich veľkú radosť.

Dobrá maštal je toľko, ako pol roboty, polovica krme a základom zdravia. To netreba tak rozumeť, že v dobrej maštali hladovať môžu kone, ale tak, že v širokej, v čistej a v jasnej maštali ľahšie môžeme opatrovať a v poriadku držať kone, ako v nečistej, kde ony aj ochorejú. Hospodár mal by si šetriť a rád mať kone svoje. To kôň zaslúži. A predsa, koľko je takých hospodárov, ktorí nie v zdravej maštali držia kone, ale takrečeno chlievach. Té sú úzke a nízke, tak, že kôň zhybený stojí v nich a ustavične búcha hlavou o povalu. Vnútri tma, smrad, hnoja a špiny toľko, že to nedá sa opísať. Statok tak je v nich stisnutí, že nevie sa pohnúť. V takýchto chlievoch rodia sa a rastú mizerné a slabé koníčence. Z nich pochádzajú slepé, svrablavé a kachovité kone, a ony sú prameňom všetkým nemociam konským.

Maštal má byť aspoň tri metre vysoká, lepšie keď je vyššia. Pre každého koňa treba pol druha metra široké a žrďou oddelené miesto. Pred očima jeho nech nenie oblok, ani otvor na prevetrievanie, lebo to škodí očam. Tým viac a väčšie obloky nech sú u zadu koňov, alebo na bokoch, aby každý kút maštale osvietený bol, ba ešte aj pod jaslami. Otvory na prievan nech sú pod povaľou. Poval treba dobre vymazať, aby vzduch maštale neprechádzal čez krm, ktorú tam držia. Najlepšie je, keď dlažbu s hlinou dobre tvrdo nabijú. Je pravda, že na takú lepšie treba postielať, ale nepokazí nohy koňa. Takáto dlažba lepšia je ako mostnice, alebo s tehlou vyložená dlažba; nevpije do seba hnojavku a možno ju obnoviť bez väčších výdavkov. Nepotrebný je v maštali rebrík, za ktorý zvykly dávať krm. Tú dávajte do jasiel alebo na zem pred koňa, tak robia rozumní hospodári.

Koňskú maštal na iar a v jaseni treba vybieliť, jaslá čím častejšie rajbať, putne vybariť. V čistej maštali málokedy uhniezdi sa choroba.

Neslobodno voľkať koňovi, ale prísne bedliť na zdravie jeho. Že čo slúži k zdraviu koňa, to som už povedal. Škodí mu pokazená krma, veľmi studená voda pri napájaní. Po práci len vtedy ho napájajme, keď si hodne odpočinul. Z hocakých putien napájať kone je nie radno, lebo môžu byť nabrané nákazlivou nemocou. Hospodár nech nosí so sebou putnu, a nech ju nepožičiava druhým. Najmä v krčme nech je opatrný, lebo nemôže vedeť že s jakou nemocou sú nakazené jaslá a putne. Pravda, takéto veci ani neprídu na um malému hospodárovi, ba dosť ľahko vysmeje toho, kto by ho upozornil na to.

S upoteným koňom v chladnom čase nech nestojí za dlhší čas, ak ho len nezakryl pokrovcom. Nech sa pomaly pohne z domu, a len vtedy má pohnúť, keď kôň rozišiel sa. Jaknáhle zbadá, že kôň ustáva, nech ho nechá volným krokom ísť, aby si koľko-toľko odpočinúl. Nech hľadá dobrú cestu, tak zašanuje nohy koňa. Opatrne musí zachodiť s mladým koňom a so žrebnou kobylou, keď ťažkú prácu konajú alebo chodia po zlej ceste. Koňa netreba krmiť na mäso, lebo len silu jeho potrebujeme, túto však nadobudne od zdravého pokrmu a od pohybovania. Ktoré žrieba veľmi dobre krmia, ale nedovolia mu chôdze, také ztučnie, zvolnie a nohy jeho klesnú pod ťarchou tela. Veľmi tučná kobyla často býva jalová, Už aj z tohoto vidno, že kone nerozumne krmiť nevede k prospechu. Dobrota koňa nezávisí od toho, aký je tučný.

Chytlavé nemoce zapríčinia najviac škody hospodárom. Nemocného koňa slyna, sopeľ, pot, slovom všetka odlúčenina je otravou, ktorá jak prejde na koňa zdravého: nakazí ho. Najnebezpečnejšia choroba je, keď koňovi z nosa riedka, žlto-zelená, alebo špinavej barvy a smradlavá látka vyteká, a keď v hrdle medzi škraňami nachodiace sa hľuze napuchnú, ztvrdnú a také sú, ako čoby prirástly ku škrani. V nose má malé brčky a rany z ktorých hnoj vyteká. Takéhoto koňa ani zverolekár nevylieči, ale jaknáhle hospodár zbadá túto chorobu, nech nemešká oznámiť to lekárovi. Táto soplová choroba má rozličné druhy a všetky sú jednako nebezpečné. Liečiť nevedia ich, a natoľko sú chytlavé, že aj človek, — ktorý okolo takéhoto koňa chodí — pochytí ich, a v najväčšej bolästi zomre. Preto nielen zákon rozkazuje, ale aj zdravého rozumu človek uzná, že nezdravého takého koňa bez meškania treba dať prezkúmať zverolekárovi. Najmä v tých koňoch skrýva sa táto ukrutná nemoc, s ktorými bludiaci cigáni kupčia, preto nech nikto nekupuje od nich, lebo od jedného takéhoto koňa nakazí sa celá obec, čo je na veľkú škodu hospodárom. Nech sa naučia hospodári poznávať konské choroby, aby ich už vtedy zbadali, keď koňa kupujú. Kúpeného koňa, hoc aj nevidí sa podozrivým, nech drží ho za dva-tri týždne na osobitnom mieste; krm jeho nech sa nepomieša medzi iných; nech ho napája z osobytnej putne, lebo nevedeť, či neskrýva sa v ňom dáka chytľavá choroba. Vždy je nebezpečne nemocného koňa sveriť na fušera, ktorý eště lepšie ho pokazí. Na to je zverolekár. Hospodár nesmie šanovať tých pár korún čo to koštuje, lebo len lekár dá radu a môže pomôcť.

O tomto predmete jednúc obširnejšie budem písať.

Päť dní roku 1900 v Ríme.

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putovavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdú opísané, čo všetko radostného zkúsili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 4 korún s poštou 45 halierov, 50 výt. 18 kor.

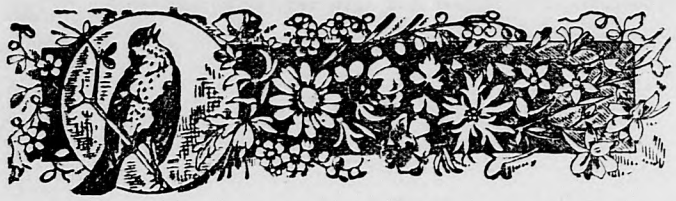

DOPISY.

N. Rudno.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážený Pán Redaktor!

Jestli za dobré uznáte, ráčte prosím tieto moje riadky v Kresťane uverejniť.

Neni som učený na toľko, že by myšlienky moje bez chyby na papier položiť mohol; predsa však opovažujem sa niečo o nás písať. Tomu príčinou sú mnohé veci, ktoré ct. obecenstvo cestou nášho milého «Kresťana» zdeliť za potrebné uznávam. A týchto je preveľa, no len niektoré včuľ chcem spomenúť.

Známo je, že v N. žabokretskom okrese od prvoti naša rudnianska dolina, milej našej — za ľud a za právo jeho — bojujúcej strany ľudovej vernou zostala, takou aj na budúce bude. Nasleduje v tomto i volebný okres prievidzky, ktorý nám tiež za vzor a za príklad slúži.

Dolina naša zmužile vytrvala aj pri voľbách stoličných, ktoré trikrát boly držané, avšak pre známe nemoce liberálov *druhý* krát nie prevedená! a *treti* krát na posmech «práva, zákona a pravdy» a na pohoršenie statočných a poriadnych ľudí, dokončená bola. Protest sa zadal. A úfame, že voľba táto proti Alex. Vetzel a Jánovi Liska čo bojovníkov vyšspomenutej strany tak úražne namierena a aj prevedená bude. Do včuľku však o výsledku protestu nič neslýchať. Kedy budú vyšetrovanie vydržiavať nevieme. Stoličná k tomu urídená porada ešte nebola. Či aj v tomto ohľade ex-lex panuje?

To i my vieme, že porcie platiť v «ex-lexe» nemusíme, lež jako praví občania uhorska, ktorí našu milú vlasť si vážime a ctíme, žiadame, bo ona vysoko pozdvyhnutá a pred celým svetom uctená bola. Teda aj porcie radi platíme a platiť budeme aj v ex lexe», lebo veď nás to aj tak nechybí. Dnes lebo o rok — duplovane. V tomto sme na čistom.

Lež čo robia naši protivníci liberáli tu v našom kraji čisto ľudovej strany? Upodozrievajú a osočujú v Rudnom založený potravný spolok, že porcie neplatí, že v ňom aj neúdovia kupujú, čo sa vraj stanovám spolku «Hangya» nesrovnáva atď.

Túto žalobu okresnému slúžnovskému úradu prievidzkému zadal jakýsi Langer, rudniansky pekár, a za svedkov udal nasledujúcich liberálov: Imricha Gyurczó, notára z Belej; Fridricha Sonek z Nevidzian; Jána Spevára, štátneho učiteľa z Leštín; Bércziho, rim.-katol. učiteľa atď.

Vyšetrovanie sa previedlo a dokázalo sa to, že «Potravný spolok» rudniansky *áno platí porcie* a že aj zo spolku vystúpivším a aj neúdom predáva tovar. Toto robí

preto, lebo spolok je potvrdený a verejným účtom podriadený.

Vyšetrovanie sa dokonalo tým, že pán slúžny Abaffy v žalobe nič protizákonného nenašiel. On čo rozumný muž jednoducho žalobu odmrštil a teraz pán Langer žiaľom mre, že pravotné útraty v summe asi 50 korún znášať a hore udaným svedkom vvplatiť musí. Tu hľa sa to naše slovenské porekadlo splnilo, že: «Kto druhému jamu kope, sám padne do nej!»

Ďalej: «Že — vraj — v druhom oku vidí smeť a vo svojom nevidí brvno». Toto sú porekadlá skutočne pravdivé, ktorým sa prirovnáva pán Langer, pekár a náš potravný spolok. *Jeden Rudňan.*

***

Pešťbudín.

Zo spolku slov. kat. delníkov.

Peštiansky spolok slovenských kat. delníkov kráča obrovskými krokmi napred. Posledný večierok, usporiadaný v nedeľu dňa 11. okt., je novým skvelým dôkazom jeho životaschopnosti. Nielen životaschopnosti, ale i toho, že ten splok koná medzi peštianskou Slonačov opravdovú missiu, veľkú úlohu. V nedeľu večer boly v miestnosti v Práterskej ulici č. 33 zase do posledného miestočka naplnené. Ochotníci (A. Kacian, J. Janík, sl. A. Majerčíkova a sl. G. Kustrova a F. Janík) predstavili po druhý krát veselohru «Amandu», — bez preháňania možno povedať, že docela slušne. Medzi tým tunajší naši universitní poslucháči brali tiež účasť na tejto šľachetnej práci tohoto spolku. Ich výbory boly napospol elegantné. Pán J. Medvecký zarečnil odsek Bottovho «Jánošíka». Jeho deklamácia urobila taký dojem na naších členov, že videť bolo u niektorých i žiaľom plné srdcia.

Ďalej pána I. Viestova prednáška o Matúšovi Trenčianskom svedčí o pilnom študovaní a obsahom svojim pôsobila na poslucháčov, ako rosa na vyschlú pažiť. Hudobný sbor naších študentov zase ožil a predstavil sa v nedeľu veľmi pekne. Veru skutočne videť bolo vyjasnené tváre na naších delníkoch, keď im v Pešti naši inteligenti tie isté nápevy, prednášky, ktoré žijú v peštianskom delníkovi už len ako milá rozpomienka na prešlé časy mladosti, strávené kdesi v útulnom kútiku na rodnom Slovensku.

V túto nedeľu poctia nás zase p. J. H—c, tiež študujúci, poučnou prednáškou a ešte niektorí ochotníci veselohrami, ku ktorým už vopred povolávame naších — aj tých nás obďalších — slovenských katolíckych delníkov a delníčky. *—vliny.*

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecenstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boly korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Kresťana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme ct. čitateľov, aby jedon každý pousiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok --- --- --- **4 koruny**
na pol roka --- --- **2 koruny**
na štvrť roka --- --- **1 koruna.**

Predplatiť treba len na túto adressu:

«Kresťan» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adressu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kresťan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

J. B. v Bur. Sv. Juri. Nemožno tak ako je uverejniť. Pošlite niečo iného, alebo to prepracujte.

Št. Repický v Prenčove. Za takými prácami nám nemožno chodiť. Píšte na správu tú, od ktorej je ten lós. O adresse tejže správy dozviete sa v tom lóse.

Duro z Majtína. Odpíšte nám Vaše meno a tak dopis uverejníme.

Odberateľ K. V. Už sme Vás viackrát prosili, aby ste pozorne písali. Proti... nesvobodno tak písať, ako teraz píšete. Viete, že mnoho ráz človeka aj za povedanú alebo napísanú pravdu môžu trestať. Teda pozor na pero. To, čo hovoríte o sebe je poučné; nuž vám to na každý pád uverejníme.

Od vody P. R. Nerozumieme tomu, čo ste mal s tým vaším kamarátom akú pletku. Druhé čo ste poslali len tak môžme upotrebyť, keď to prepracujete.

Drotár v Št. Nad Vaším dopisom budeme sa musieť najprv so šlabikovaním natrápiť, lebo píšete nemeckými a poľskými literami a potom snáď podarí sa nám ho uverejniť.

Cestujúci. Jaj drahý pán Brat! Keby ste videl tú hromadu listov, čo vždy prichádzajú, vtedy istotne povedali by ste, že veru nenie div, keď sa aj jedon lebo dva nejaké dopisy medzi druhé zatratia. Uznáme, že je Vám ľúto, keď Vaše riadky v Kresťane sa neziavia. Nuž ale čo robyť, keď ani my nemôžeme všetkým vyhoveť, a síce: jednemu preto, druhému preto; slovom dakedy z dvadsiatich dopisov jeden možno nám vybrať k uverejneniu.

Rakúšan P. P., kupec. My neobdržali sme žiadne dopisy ani preklady. Kalendár pošleme Vám.

Všetkých našich ct. odberateľov «Posla Svätého Antona upomíname, že zásielky vybavovať budeme tento týždeň v piatok, takže v nedeľu ich už každý jedon obdrží.

Úd školského výboru. Veru máte pravdu, ale čo, keď o tej veci písať takrečeno ani neslobodno nám. Sama cirkevná vrchnosť je mnohoráz zaujatá za...

Rudnančan. Prijali a uverejnili sme s najhlbšou povďakou. Pekne od Vás, keď tak za seba a svoj majetok viete si zastať. Boh Vám pomáhaj!

Rafael Tekula. Pošlite nám tie Vaše riadky. Už i tak dávno neboli v našom časopise.

Napszámos v Košiciach. Nože Brachu nesťažujte si to ešte raz napísať. Vďaka!

J. Dž. St. Petersburg. Obdržali sme. Uverejníme v nov. čísle. Žiadané pošleme po tieto dni. Pán Boh Vám pomáhaj!

Pavel Hradiský v Preš. Ciffer. Zašleme všetko. Vybavili sme. Príhlas odovzdali sme našej administrácii, ktorá vybavý vám ďalšie riadne dochádzanie.

Spisy redakcii zaslané.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychodiaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazy. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Čísla na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadať budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» *Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.*

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúcno je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Besztercze (Trencsénm.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. Ľudovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsénm).

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov. *Pšenica:* tisská K. 7·35—7·85, peštianska K. 7·15—7·75, belehradská K. 7·35—7·80, banátska (76 kilogramová) K. 7·30—7·70. — *Raž:* K. 6·00—6·20. — *Jačmeň* na krm K. 5·40—5·70. — *Ovos:* prvotriedny 5·50—5·65, druhotriedny 5·40—5·50. — *Kukurica:* K. 6·10—6·25. — *Repica:* K. 10·00—10·50. — *Proso:* K. —·——·—

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	13·40	12·90	12·50	12·00	11.70	11.40	10·80

č.	7	7½	8
K.	9·60	8·00	6·20

Otruby: K. 4·10, hrubé K. 4·20.

Strova: Veľký biely *bôb:* K. 9·75—10·50, tmavý K. 7·20—7·85, drobný K. 11·00—11·50, tarkavý K. —·—. *Hrach:* K. 11·—12·00. — *Šošovica* veľká čistá K. 10·00—12·00. — *Konopné semä:* K. 9·00—9·50. — *Ľanové semä:* prima K. 12·90—13·00. — *Rasca:* K. 29·00—30·00. — *Mak:* sivý K. 25·00—26·00, modrý K. 26·00—27·00. — *Ľadník:* K. 7·00 do 7·50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* raffinovaný K. 87·00—88·00, kockový K. 89·00—90·00, kandis tiely K. 87·00, žltý K. 86·90 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 147·00 do 148·00. Denaturalisovaný, k prľemyselnými účelom jeden barill 35·50—36·00.

Petrolej: americký (*) vo veľkom K. 41·50 prima ruskô (***) K. 32·50 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1903) K. 15·75 – 17·00, slavonský (1903) K. 16·00—16·50 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (120 kusové) K. 14·50 do 15·00, srbské (80—85 kus.) K. 15·50—16·00.

Sviňská masť: budapeštianska K. 70·00 do 70·50.

Slanina: vidiecka K. —·——·—, mestská 3 kusová K. 60·00—60·50 za 50 klgr.

Dôležité

na žalúdkovú nemoc trpiacim!

Nechuť k jedlu, bolasti žalúdkové, dvihanie, netrovenie, bolenie hlavy atď. zaraz prestane od

svetoznámych opravdivých BRÁDY-ho

Mariacellských žaludkových kvapiek.

Jedna malá flaška s návodom užívania **80 halierov**, veľká flaška **1 kor. 40 halierov**

= Dostať v lekárňach. =

Hlavný sklad: **C. BRÁDY**, lekáreň ku «Uhorskému Kráľovi» vo Viedni, odkiaľ na požiadanie každému zašlú zanjímavú

„Speciálnu brošúrku“.

Pri vopred zaslaní **4 kor. 50 hal.** zašle spolu i **s vyplatením pošty** 3 veľké flašky 139/III.

Zastupiteľstvo pre Uhorsko:

Lekáreň **Jozefa Töröka**

Budapešť, VI., Király-u. 12.

Chráňte sa od padelateľov! Opravdivé **Mariacellské** žalúdkové kvapky s výšudanou ochrannou známkou opatrené.

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adressu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen

Karlsruhe (Baden) **Amalienstrasse.**

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomosti a bez výloch snadne a poctive zahladať. Jestli zašlete hneď svoju adressu pod zn. «E. 806.» anonen. oddeleniu

«**Merkuru**», **Mannheim, Merrfeldstrasse** (Badensko).

K nákupu všech pláten a látek, jichž v domácnosti jest treba, **doporučujeme vrele Tkalcovské výrobní společenstvo „Vzájemnost“** v Hronove (Čechy). Vlastní výroba. První nákupní pramen. Nejvýhodnejší nákup pro nevesty, hotely a ústavy. Cenník a vzorky na ukázku zdarma a franko.

Do úctivej pozornosti

odporúčam balsam Svätého Antona Paduanského. Nezčiselne mnoho listov poďakovania, potvrdzujú to, že ctitelia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neduhom žalúdka, nec uti k jedeniu, chudobe krve, hlavybôľu, lámkám a všetkým chorobám, či po vnútornom užívani, alebo zovňajšom treni, dokazuje istý a zvláštný úsprech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučné u

Jozefa Hübner, lekáreň «Červeného kríža, Baja, Erzsébet királynéút 22. szám.

Najlepšie

Koše

dodává známá firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

Oznam.

Príjmem štyroch **kušnierskych tovaryšov** do práce hneď. **Ludvik Ochotnicki v Zakopanem (Galícia).**

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!

Nietajni prostriedok

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseľuje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lúpaniu, astmatických neduhoch a bezsnivosti, hučaniu v ušach. migrenu, klopaniu srdca, bolasti hlavy a zubov požltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraniu krve, krčoch, proti hlavných nemociach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, opilepsii, mokrosti postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemociach nervov, influenze, všeobecnej slabosti a. t. ď.

20-ročné choroby boly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozornujeme ctené obecenstvo, že môj apparat nemá sa držať za apparát Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto môj dvojnásobne magnetiční kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporučané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpäť dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utcza č. 18/C. Vadász-utcza na rohu.

!Veľký krach!

V **New-Yorku** a v **Londíne** nešianali ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocenstvo toto plniť a nazáklade tomto za **6 zl. 60 krajciarov** nasledujúce náradie pošlem:

6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou
6 kusov amerikánskeho patentirovaného striebra vydličky,
6 kusov amerikánskeho patentirovaného striebra jedácie ližice,
12 kusov amerikánskeho patentirovaného striebra kávové ližice,
1 kus amerikánskeho patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
1 kus amerikánskeho patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
6 kusov Anglická Viktoria spodnie tácne,
2 kusy imponantné stolové svietniky,
1 kus fajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len **6 zl. 60 kr.**

Tieto **42** kusi predtýmto 40 zl koštovali a včul len **6 zl. 60 kr.** v najlavnejšej cene je k dostaniu. Amerikánske a patentirované striebra je jedna s vonku a s nútra biela kova, ktorá striebornú barvu aj 25 rokov udrží začo ja garantirujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni kamstvo

zavazujem sa bar komu, komu sa náradie nepáči peniaze spátky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodlnú príležitosť použiť žeby si túto **okrášľujúcu garnitúru** nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

ďálej **do každej lepšej domácnosti** príliš je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerikánskeho patentirovaného striebra závod

Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B. Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. **Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou** (zdravotná kova).

AMERIK. PATENT

Výťah s tisíce uznajúcich listov:

S prvšou zásielkou som úpľne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár baron **Bánffy** jeho **exell.**

S prvšou zásielkou som úpľne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, **Ján Majorossy,** kanonik.

Zásielku s jedácim servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusi na dobierku s amerikánskeho patentirovaného striebra pošľú.

Bozovič, Kr.-Sörénska st. **S. Keresztes** hlavný slúžny

OCHRANCA ŽIVOTA.

Skutočná udalosť zo života. — Rozpráva : ONDREJ FABIAN V TURKEVE.

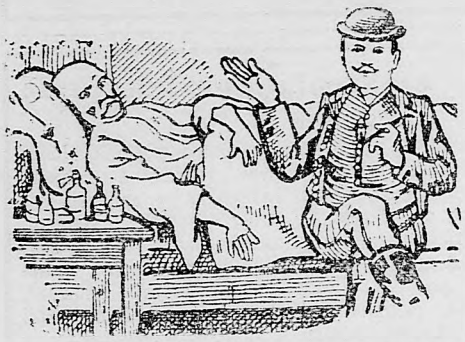

Odkedy je svet svetom, nikto ešte tak nezkúsil osoh čitania, ako môj otec, ktorý bol ťažko nemocný a že je teraz zdravý, môže ďakovať len tomu, že vie čítať.

Osem rokov sa trápil môj otec na **žalúdkový krč, črevové neduhy, nemálokrevnosť**, každý rok ho napadla **červienka** a pritom **klopanie srdca.** Toto boly jeho vnútorné choroby. Lež trpel neborák aj na strašné zovnútorné neduhy. Ohavne ho trápily **lámka a rheuma, bolel** ho **driek,** mal strašné lúpanie a nebolo mu žiadnej pomoci. Už-už vzdal sa toho, aby vyhadzoval groše na lieky, do perín zakrútený celý deň sedel pri kachľoch a čítal z modlitebnej knižky a z kalendárov. Naraz vám zkrikne :

— To je ono ! . . .

— Čo ? — pýtali sme sa ho.

— To je ono ! — opakoval starec a ukazoval na jednu poviedku s nápisom «**Tajomstvo jedného starca**», v ktorej istý Štefan Szabó vypráva, že už žiadon liek na svete nemohol mu pomôct, konečne sa obrátil ku chýrečnému **Fellerovmu «Elsa-Fluidu»**, z lekárne **Eugena V. Fellera v Stubici,** Templom-utca 18. sz. (záhrebská stolica), ktorý nielen jeho vyliečil, lež ešte aj mnohých iných ľudí v obci. Nechceli sme pokaziť nášmu úbohému otcovi jeho dobrú vôľu a na jeho žiadosť dali sme mu doniesť z lekárne **Eugena V. Fellera** v Štubici, Templom-utca 18. sz. za 5 korún 12 flašiek toho «Elsa-Fluidu», lebo menej nepošle. Pán lekárnik na poštovú dobierku poslal nám jeden tucat flašiek Elsa-Fluidu a pripojil k nemu aj návod o upotrebení, z ktorého sa dozvedeť, ako treba liek užívat. Poštu zaplatil on sám.

Za 14 dní každú hodinu 20 kvapiek vypil môj otec v mlieku z tohto voňavého «Elsa Fluidu» a každé rano a každý večer sa dobre natrel týmto «Elsa-Fluidom». Od 9. dňa sa lepšie cítil a začal už aj chodiť, o dva týždne ale bol už úplne zdravý.

V dedine a na okolí sa onedlho každý dozvedel, že môj otec je zdravý. Všetcia si objednali **Fellerov Elsa-Fluid** a div-divúci, každému osožil. Tu len niekoľko pádov chcem pripomenúť : Štefan Dandár následkom svojej staroby mal **slabý zrak,** už skoro oslepnul a preto začal užívať Fellerov Elsa-Fluid. O šesť týždňov mal taký zrak, ako mladý človek. Ján Veľký a ešte iných 20 ľudí mali **klanie, bolenia drieku,** bolela ich **hlava a kríže,** veľmi **kašlali,** mali influencu a Fellerov Elsa-Fluid všetkých vyliečil. Žena Karola Erősa mala **závrat,** bolely ju **prse** a mala **horúčku.** Gazdina pána farára dostala na tvári **otvar,** na nohe mala zastaralú ranu, **bolel** ju **krk.** Ondrej Zázvorka a jeho šestoro detí trpelo na **žltačku, žaludkové neduhy,** mali **zatvrdnutú stolicu a hlísty.** Fellerov Elsa-Fluid tak tieto ako aj všetky iné nemoce úplne vyliečil.

Elsa-Fluid stal sa ustavične viac chýrnejším, chudobní ľudia poskladali svoje groše a mnohí si objednali dohromady **4 tucty za 16 korún,** aby im to takto lacnejšie vyšlo. Tento liek osoží aj drúbéži a ošípaným. Môjmu starému otcovi nedalo pokoja, ako by mohol preukázať svoju vďaku pánu Eugenovi V. **Fellerovi,** ktorému mohol ďakovať celé svoje zdravie. Keď raz prišiel z kostola, povedal mi takto : To môžem čítaniu ďakovať, že som v kalendári na tento dobrý liek prišiel, ktorý bol ochrancom môjho života, sadni si teda syn môj a napíš lekárnikovi Fellerovi, ako som bol chorý ako mi pomohol **Fellerov Elsa-Fluid**, a aby nešanoval groše, ale aby dal vytlačiť do novín a do kalendárov, nech vie celý svet, aký výtečny liek je jeho Elsa-Fluid.

Vy, milí čitatelia, keď si chcete dať doniesť Elsa-Fluidu, takto adressujte :

Eugen V. Feller, lekárnik

Stubica, Templom-utcza 18. sz. (záhrebská stol.)

Daj Pán Boh, aby sa tento zázračný liek nikdy neminul a každému tak výsledne osožil ako môjmu starému otcovi

Pravý Fellerov Elsa-Fluid

(Fellerov Fluid z essencií príjemne voňajúcich bylín so známkou „Elsa")

musí na všetkých úpravách a na každej flaške nosiť takúto ochrannú známku, jaká je tu vyobrazená s menom «Elsa» a s podpisom «Feller». — **Zdravotníckymi vrchnosťami preskúmaný a odobrený prostriedok a na výstavách v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Nizze a v Berlíne Fellerov «Elsa-Fluid** vyznačený bol zlatou medaillou, krížom a čestnou diplomou v novejšom ale čase španielsky rád červeného kríža vyznačil shotovitela «Fluidu» zásluhnou striebornu medailu. Objednávajte si Fellerov «Elsa-Fluid» len poštovou dobierkou, alebo za vopred zaslané peniaze.

Aj s portom, škatulou a návodom k upotrebinu !

12 fliaš	alebo	6 dvoj.	fliaš	5	korún	—	hal.
24 «	«	12 «	«	8	«	60	«
36 «	«	18 «	«	12	«	40	«
48 «	«	24 «	«	16	«	—	«
60 «	«	30 «	«	20	«	—	«

Zdarma dostanete po každom opätovne objednanom tucte **Elsa-Fluidu** 1 flašku.

Ďajej odporúčajú sa **FELLEROVE**

Rebarbara-Elsa-Pilulky

Najlepší, najlacnejší, tisíckráť vyprobovaný prostriedok **na prehnanie ;** účinkuje rýchle, isto, bezbolestne, zvýšuje chuť k jedeniu a napomáha trávenie, čistí a uľavuje bôle a choroby žalúdka a tráviacich ústrojov. Jedon balík (6 škatuliek) s úpravou stojí **4 korúny** franko.

Poneváč najnovšie Fellerov Elsa-Fluid často pod všelijakými podobne znejúcimi menami padelajú, prosí sa ctený čitateľ, aby pozoroval na meno **„Feller"**, a nech nepomýli opravdivý Fellerov Elsa-Fluid s podobne znejúcimi padelami (ako na príklad Zlatý-Elsa Fluid, Lujza-Fluid atď.). Nesvedomití ľudia ešte aj ochranna známkú napodobmýú, teda aj «ochranná známka» je len vtedy opravdivá keďže je vidno na nej mená «Feller» a «Elsa».

Len **FELLEROV ELSA-FLUID** je pravý ! Jestli sa jeden list náhodou ztratí, píšme **rekomandovano.**

«Ja som s vaším **Elsa-Fluidom** velmi spokojni, to dokazujú moje objednávky. Elsa-Fluid budem vždycky po hotove držat.

Fr. Maurer, lekár.

Fieberbrunn (v Tyrolsku).

Kto chce dostať **Fellerov Elsa-Fluid, a pravé Fellerove Elsa pilulky,** nech si objedná listovne a jasno napiše adressu jediného dorábateľa :

EUGEN V. FELLER, lekárnik,

dvorný dodavateľ jeho cis. a kráľ. vysosti princa Filipa Bourbona

STUBICA, Templom-utcza 18. sz. (záhrebská stol.)

Hlavny sklad v Budapešti u lekárnika **Jozefa Töröka,** Kráľovská ulica č 12., v lekárni «Nádor» dra **Eggera** Vaci-körut č 17. a v lekárni **Bélu Zoltána,** Szabadság-tér.

Výsledok **Elsa-Fluidvoho** výborný, nie len mne velmi dobre slúžil, ale aj detom v obci.

Bolenia hrdla mi prestalo, jako aj bolenia prs a hlavy. Mnohým detom som pomohol s ním pri boleni žalúdka.

Andrej Lipcsei,

Imrich-Istvánfalu, o. p. : Stracena, (Spišská stolica).

Tlačou Stephanaeum. V Budapešti, VIII., Szentkirályi-utcza 28/a